

SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION

Proceedings of the International Scientific Conference. Volume II, May 24th -25th, 2019. 106-116

ARODBIEDRĪBA KĀ SOCIĀLAIS PARTNERIS SKOLOTĀJU PROFESIONĀLĀ ATBALSTA PILNVEIDĒ

Trade Union as a Social Partner in Improving Professional Support for Teachers

Anda Grīnfelde

Latvijas Lauksaimniecības universitāte, Latvija

Līga Paula

Latvijas Lauksaimniecības universitāte, Latvija

Inga Vanaga

Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība, Latvija

Abstract. Social dialogue involving all social partners is very important in shaping sectoral policies, therefore an implementation of educational reforms and their evaluation should take place in close cooperation between policy makers, employers' and workers' organizations. In 2018, within the context of current educational reforms in Latvia, the Latvian Trade Union of Education and Science Employees conducted an on-line survey of the teachers aiming to identify problems in teachers' professional support. The survey indicated a gap between political debate and the reality faced by teachers in the process of implementation of reforms. The respondents acknowledged the role of the trade union in improving the professional support for teachers and emphasized its role in social dialogue to strengthen it. Although most of the teachers are satisfied with a professional support during introduction of competence-based educational content, respondents do not feel sufficiently involved in the planning and designing reforms. They believe that the needs of educators for the qualitative implementation of reforms are not being identified. Therefore, the trade union should focus on the protection of labour rights as well as the development of a professional support system and content of education policy.

Keywords: social dialogue, teacher professional support, Trade union.

Ievads

Introduction

Saskaņā ar labas pārvaldības praksi, sociālais dialogs ietver visus sociālos partnerus nozaru politikas veidošanā, tādēļ plānoto reformu ieviešanai un īstenošanai jānotiek, cieši sadarbojoties politikas veidotājiem, darba devēju un darba ņēmēju organizācijām. Šis aspekts ir uzsvērts arī Eiropas Semestra ziņojumā (European Commission, 2018a, 29). Izglītības jomā Latvijas Izglītības

un zinātnes darbinieku arodbiedrība (LIZDA) ir viena no organizācijām, kas nacionālā līmenī pilda šo funkciju, reprezentējot un pārstāvot izglītības sektora darbinieku intereses un vajadzības. Plānoto un jau īstenojamo izglītības reformu kontekstā ir svarīgi noskaidrot, vai skolotājiem tiek nodrošināts nepieciešamais profesionālais atbalsts un kāda ir arodbiedrības loma tā pilnveidē. Pedagogiem nepieciešamais atbalsts ietver finansiālo, materiāli tehnisko un metodisko atbalstu, kā arī plašāku sabiedrības izpratni un iesaisti reformu īstenošanā. To, kādu profesionālo kompetenču pilnveidošana un kādā apjomā jānodrošina īpaši paredzētās pedagogu profesionālās kompetences pilnveides programmās, Latvijā nosaka Ministru Kabineta noteikumi Nr. 569 (Noteikumi par pedagogiem..., 2018). Tās skar pedagoga vispārējās kompetences, izglītības saturu un didaktiku, kā arī izglītības vadību. Minētie noteikumi paredz, ka profesionālās pilnveides programmas var izstrādāt un īstenot pašvaldības vai privātās izglītības iestādes vai pedagogu profesionālā nevalstiskā organizācija, ministriju padotības iestādes vai pašvaldību iestādes, augstākās izglītības iestādes, kas īsteno pedagoģijas studiju programmas vai ārvalstu institūcijas Latvijā, attiecīgi saskaņojot ar Izglītības un zinātnes ministriju un/vai pašvaldību. Lai arī piedāvājums ir daudzveidīgs, skolotāji atzīst, ka sociāli un tehnoloģiski mainīgajos apstākļos ir nepieciešami aktuālāka un mūsdienīgāka satura pasākumi.

Lai noskaidrotu skolotāju viedokli, 2018.gadā LIZDA veica pedagogu aptauju (n=1258). Pētījuma mērķis bija identificēt problēmas dažādos ar skolotāju profesionālo atbalstu saistītos aspektos un izstrādāt priekšlikumus atbalsta pilnveidei. Rakstā atspoguļoti tie pētījuma rezultāti, kuri akcentē arodbiedrību lomu skolotāju profesionālā atbalsta uzlabošanā un šīs lomas stiprināšanā sociālā dialoga kontekstā.

Sociālais dialogs skolotāju atbalsta pasākumu īstenošanai *Social dialogue for the implementation of teacher support measures*

Sociālais dialogs daudzās Eiropas valstīs, tajā skaitā Eiropas Savienībā, ir kļuvis par neatņemamu labas pārvaldības sastāvdaļu, lai arī tā attīstība un pieredze dažādās ekonomikas nozarēs atšķiras (Bechter, Brandl, & Prosser, 2017). Kolektīvo līgumu formā nozares risinājušas tādus jautājumus kā darba laiks, atalgojums, mūžizglītība, veselības un darba drošība. Eiropā sociālā dialoga izglītībā jomā sociālie partneri, tajā skaitā arodbiedrības, tiek aicināti kopīgi risināt pedagogu izglītošanas jautājumus, īstenot atbalsta mehānismus jaunajiem skolotājiem, meklēt profesionālās pilnveides iespējas, atbilstoši mūsdienu vajadzībām un straujajām pārmaiņām darba tirgū (Weber, 2018).

Daudzi pētījumi liecina, ka skolotāju arodorganizācijām ir nozīmīga loma, iestājoties par skolotāju darba tiesībām, vienlīdzību darba tirgū un atbalstu izglītības sistēmas reformu laikā (piemēram, European Union, 2018b; Ironside,

Seifert, & Sinclair, 1997; Mizala & Schneider, 2014; Quinn, 2004; Weber, 2018), skolotāju profesionālās pilnveides pasākumu attīstīšanā un pilnveidē, kas ietekmē arī izglītojamo sniegumu (Vachon & Ma, 2015). Arodbiedrības pedagogiem piedāvā informatīvus kursus, diskusijas un konsultācijas, iesaistās pārrunās ar izglītības iestāžu vadību un politikas veidotājiem gan lokālā, gan nacionālā līmenī, risinot skolu finansējuma un atalgojuma jautājumus, noskaidrojot pedagogu vajadzības profesionālās pilnveides jomā un rosinot nepieciešamos pasākumus atbalsta sistēmas pilnveides īstenošanai.

Pētījuma metodoloģija ***Research methodology***

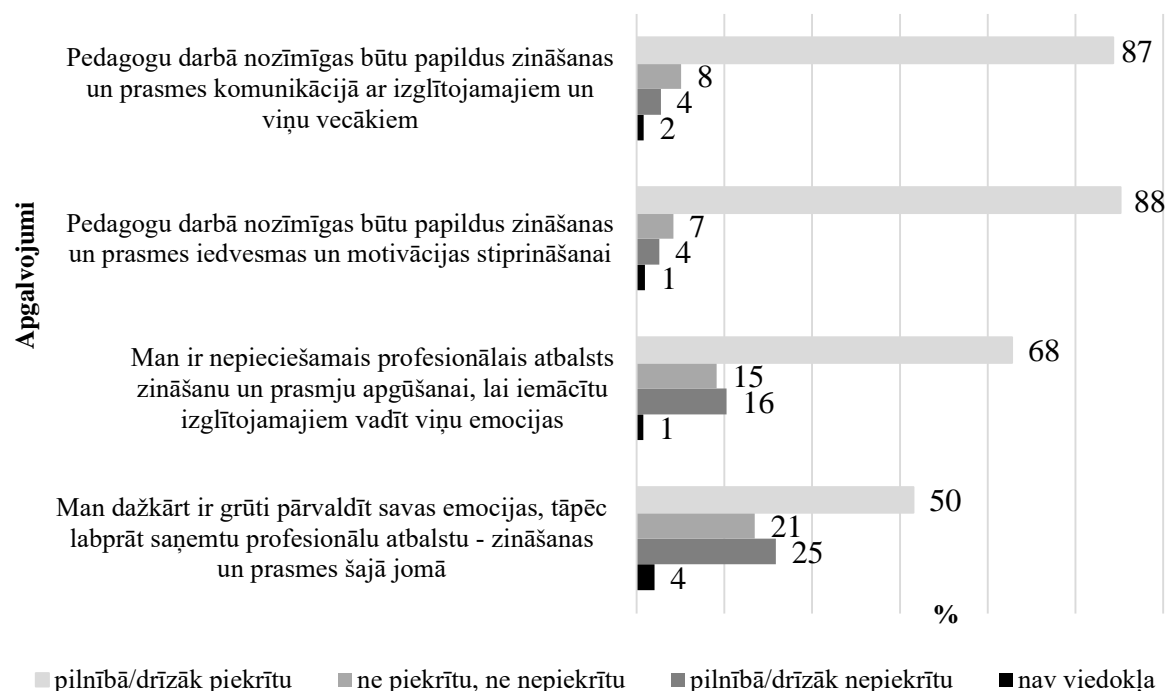
LIZDA veica pedagogu aptauju internetā 2018.gadā laika posmā no 2.novembra līdz 27.novembrim portālā *VisiDati.lv*. Informācija par aptauju tika izplatīta izglītības iestāžu arodorganizācijās un LIZDA mājaslapā. Aptauja tika īstenota, ņemot vērā interneta aptaujas metodoloģiskos un ētiskos principus (Roberts & Allen, 2015; Toepoel, 2015). Aptauja bija anonīma, un rezultāti tika izmantoti tikai apkopotā veidā. Rezultātu analīzei tika izmantota SPSS programma t testa vērtību aprēķiniem, tādējādi noskaidrojot, vai pastāv statistiski nozīmīgas viedokļu atšķirības starp dažādām respondentu grupām. Aptaujas anketa tika konstruēta no 19 jautājumu blokiem (pavisam 127 jautājumi/apgalvojumi) par pedagogu profesionālo atbalstu un tā pilnveidi gan valsts, gan pašvaldību, gan skolu līmenī. Izmantojot simetrisko 5 punktu Likerta skalu, pedagogiem tika lūgts novērtēt apgalvojumus par finansiālo, materiāli tehnisko, metodisko un sabiedrības atbalstu izglītības nozarei aktuālos jautājumos šobrīd īstenoto reformu kontekstā: 1) atbalsts kompetencēs balstītā satura ieviešanai; 2) atbalsts jaunajiem pedagogiem; 3) atbalsts pedagogiem iekļaujošās izglītības nodrošināšanai; 4) atbalsts izglītības iestāžu vadītājiem. Lielākā daļa apgalvojumu aptaujā tika veltīti šiem jautājumiem (piemēram, 1.att.). Atsevišķs jautājumu bloks ietvēra apgalvojumus par arodbiedrības lomu pedagogu profesionālā atbalsta pasākumu īstenošanā (skat. 2.att.), sociālā dialoga ietvarā risināmajiem jautājumiem (skat. 3.att.), kā arī par priekšlikumiem (skat. 5.att.).

Aptaujas izlasi veidoja 1258 respondenti, pārstāvēdami visus Latvijas plānošanas reģionus (Vidzemi (25%), Kurzemi (15%), Zemgali (18%), Latgali (24%), Rīgas reģionu (18%)), kā arī visas izglītības pakāpes un amatus. Aptaujas dalībnieki pārstāvēja dažādas darba stāža un vecuma grupas. Vairāk nekā puse aptaujāto (68%) bija LIZDA biedri. 40% respondentu dzīvo pilsētās, savukārt 60% - novados. Respondentu vidū 94% bija sievietes un 6% - vīrieši.

Skolotāju vērtējums par pieejamo atbalstu īstenoto reformu kontekstā *Teachers' assessment of available support in the context of reforms*

Kopumā pedagogi atzinīgi novērtējuši *atbalstu jaunā kompetencēs balstītā izglītības satura ieviešanai*, ko saņem savās izglītības iestādēs. Tomēr 17% respondentu atzinuši, ka informāciju par jauno pieeju izglītībā nesaņem no izglītības iestādes vadības, bet 27% norādījuši, ka to nesaņem no izglītības jomas speciālista pašvaldībā. 26% pedagogu nepiekrīta apgalvojumam, ka pašvaldībā katru gadu tiek organizēta pedagogu profesionālās pilnveides vajadzību apzināšana. 31% respondentu noliedza, ka profesionālās pilnveides programmas tiek veidotas, izzinot pedagogu vajadzības nacionālā līmenī.

Pētījumā atklājās, ka mūsdienās izglītības iestādēs arvien biežāk parādās komunikācijas problēmas starp pedagogiem, izglītojamajiem un viņu vecākiem. Tāpēc gandrīz visi respondenti saredzēja *komunikācijas prasmju attīstīšanu* kā problēmas risinājumu (skat. 1.att.). 68% pedagogu vēlētos saņemt profesionālo atbalstu, lai iemācītu izglītojamajiem vadīt savas emocijas, bet 50% no respondentiem paši vēlētos pilnveidot sevi šajā jomā. Viedokļos par pedagogu sociāli emocionālo kompetenci ir statistiski nozīmīgas atšķirības ($p < 0.05$) starp LIZDA biedriem un pārējiem respondentiem, kā arī starp pilsētās un laukos strādājošajiem skolotājiem.

1.attēls. Skolotāju vērtējums par pedagogu sociāli emocionālo kompetenci (LIZDA pētījums, $n=1258$)

Figure 1 Teachers' assessment of their socio-emotional competence (LIZDA survey, $n=1258$)

69% respondentu pilnībā piekrita vai drīzāk piekrita apgalvojumam, ka Latvijā nepastāv vienota un strukturēta *atbalsta sistēma jaunajiem pedagogiem*. Tikai 44% varēja apstiprināt, ka viņu izglītības iestādē jaunajiem pedagogiem tiek piedāvāts mentora atbalsts. 52% respondentu norādīja, ka mentoriem netiek samazināta pedagoģiskā darba slodze, kā arī 44% apstiprināja, ka mentoru darbs ar jaunajiem pedagogiem netiek finansiāli novērtēts, lai arī 73% pedagogu norādījuši, ka mentoriem tiek plānota papildus apmaksāta darba slodze jauno pedagogu ievirzei darbā. 58% respondentu atzinuši, ka jaunajam pedagogam jānosaka mazāka darba slodze, lai spētu kvalitatīvi īstenot visus darba pienākumus un 60% uzskata, ka vienreizēja pabalsta piešķiršana būtu motivējošs faktors jauno pedagogu piesaistei.

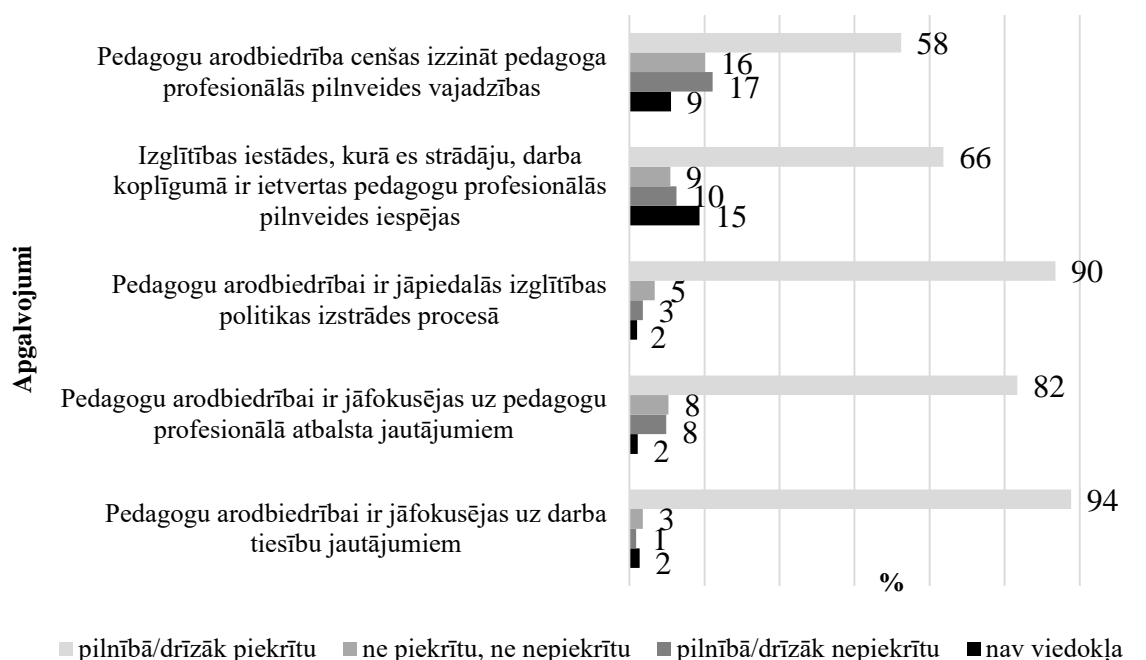
Daudz kritiskāk tiek vērtēts *pieejamais atbalsts iekļaujošās izglītības nodrošināšanai*, kas ir viena no aktualitātēm Latvijas izglītības sistēmā. Kopumā 38% respondentu norādīja, ka pedagogi nesaņem nepieciešamo atbalstu šajā jomā. 36% norādīja, ka nav nodrošināta nepieciešamā infrastruktūra, un 40% respondentu atzina, ka trūkst nodrošinājuma ar speciālajiem mācību līdzekļiem, lai integrētu izglītojamos ar speciālajām vajadzībām. 42% nepiekrīta, ka ir pieejami pedagogu palīgi darbam ar bērniem, kuriem ir speciālās vajadzības.

Būtisks ir *atbalsts, ko saņem izglītības iestāžu vadītāji*. 55% respondentu atzina, ka pašvaldību deputātiem ir vāja izpratne par izglītības procesu un tas kavē izglītības iestāžu vadītāju darbu. 73% pilnībā vai drīzāk piekrita, ka būtu nepieciešama normatīvo aktu un dokumentu pārskatīšana, lai samazinātu birokrātisko slogu izglītības iestādēs. Līdzīgi kā citi pedagogi, arī izglītības iestāžu vadītāji piedzīvo izdegšanas sindromu, - to atzina 63% respondentu.

Arodbiedrības loma pedagogu profesionālajā atbalstā ***Role of the trade union in the professional support of teachers***

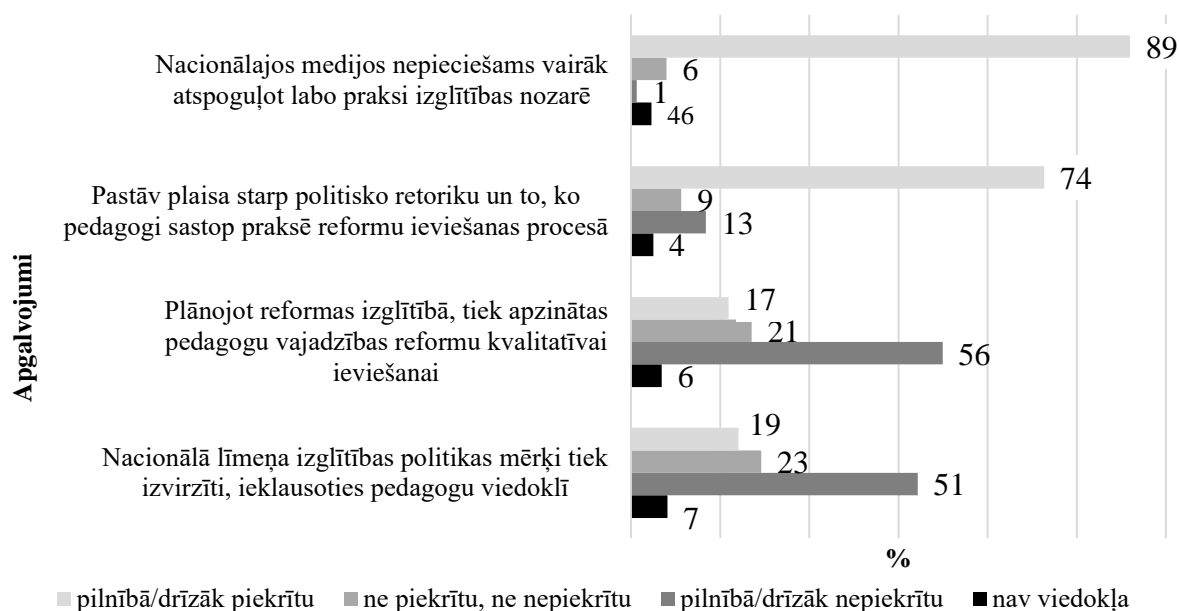
Skolotāju vērtējums par arodbiedrības lomu pedagogu profesionālajā atbalstā parādīts 2.attēlā.

Pedagogu arodbiedrībai ir būtiska loma sociālā dialoga kontekstā, ne tikai aizstāvēt darba tiesības (94%, skatīt 2.att.), bet 90% no aptaujātajiem pedagogiem uzskatīja, arodbiedrībai ir jāpiedalās arī izglītības politikas izstrādes procesā un jāfokussējas uz pedagogu profesionālā atbalsta jautājumiem. Tāpēc 58% no aptaujātajiem apgalvoja, ka arodbiedrība cenšas izzināt pedagoga profesionālās pilnveides vajadzības un 82% uzskata, ka arodbiedrībai ir jā rūpējas arī par pedagogu profesionālā atbalsta jautājumiem. Apgalvojumu novērtējumā par arodbiedrības lomu pedagogu profesionālajā atbalstā ir statistiski nozīmīgas atšķirības ($p < 0.05$) starp LIZDA biedriem un pārējiem respondentiem. LIZDA biedri biežāk piekrīt apgalvojumiem un viņu vidū ir lielāka vienprātība apgalvojumu novērtējumos.

2.attēls. Skolotāju vērtējums par arodbiedrības lomu pedagogu profesionālajā atbalstā (LIZDA pētījums, n=1258)

Figure 2 Teachers' assessment of the role of the trade union in teacher professional support (LIZDA survey, n=1258)

3.attēls. Skolotāju vērtējums apgalvojumiem par izglītības politikas veidošanu (LIZDA pētījums, n=1258)

Figure 3 Teachers' assessment of the statements related to education policy-making (LIZDA survey, n=1258)

Sociālā dialoga izpētes kontekstā nozīmīgi novērtēt *apgalvojumus saistībā ar izglītības politikas veidošanu*, kur 74% no aptaujātajiem pedagogiem uzskatīja, ka pastāv plaša starp politisko retoriku un to, ar ko pedagogi sastopas realitātē reformu ieviešanas procesā (skatīt 3.att.).

LIZDA regulāri rosina izpildvaru un lēmējvaru kvalitatīvi izvērtēt reformu ieviešanas procesu, ieklausoties ekspertu viedoklī. Pētījums pierāda, ka 56% aptaujāto pedagogu uzskatīja, ka netiek apzinātas pedagogu vajadzības reformu kvalitatīvai ieviešanai un 51%, ka netiek respektēts pedagogu viedoklis. Apgalvojumu novērtējumā saistībā ar izglītības politikas veidošanu ir statistiski nozīmīgas atšķirības ($p < 0.05$) starp LIZDA biedriem un pārējiem respondentiem.

Pedagogu priekšlikumi izglītības nozares turpmākajai attīstībai *Teachers' suggestions for the future development of the education sector*

Pētījuma ietvaros būtiski bija noskaidrot pedagogu vērtējumu par **priekšlikumiem izglītības nozares turpmākajai attīstībai**. Eiropas Semestra procesa ietvaros tiek aktualizēta deputātu apmācību nepieciešamība sociālā dialoga kontekstā nacionālo valstu jauniešiem visu līmeņu deputātiem (European Commission, 2018a). LIZDA aptaujā 87% respondenti uzskatīja, ka Saeimā un 73%, ka pašvaldībās ir nepieciešams pilnveidot deputātu izpratni par sociālo dialogu izglītības nozarē (skatīt 4.att.).

4.attēls. Skolotāju vērtējums par priekšlikumiem izglītības nozares turpmākajai attīstībai (LIZDA pētījums, n=1258)

Figure 4 Teachers' assessment of the statements on proposals for the future development of the education sector (LIZDA survey, n=1258)

64% aptaujāto pedagogu uzskatīja, ka metodiskā darba organizēšana ir jāveic vienlīdz gan valsts, gan pašvaldības līmenī, kā arī 64% pedagogu ir ieinteresēti ārvalstu labās prakses apzināšanai saistībā ar kompetencēs balstītās izglītības nodrošināšanu. Šos pasākumus daļēji ir iespējams īstenot arī sadarbībā ar arodbiedrību dažādu projektu ietvaros. Nozīmīgs profesionālo pilnveidi ietekmējošs faktors ir skolotājiem pieejamais finansējums un laika resursi. Daļu profesionālās pilnveides kursu un semināru nodrošina pašvaldības un dažkārt tos arī apmaksā, taču daudzi pedagogus interesējošie pasākumi nav bezmaksas un pedagogiem tie jāsedz no personīgajiem līdzekļiem (58%). Turklāt, ja semināri notiek, piemēram, Rīgā vai citā Latvijas pašvaldībā, kas ir tālu no skolotāja dzīves vietas, sadārdzinās izmaksas un palielinās kursu apguvei patērētais laiks. 39% pedagogi atzina, ka ir piedzīvojuši situāciju, kad nav varējuši apmeklēt nepieciešamo profesionālās pilnveides pasākumu, jo nav bijis iespējams nodrošināt viņu aizvietošanu skolā. Šie aspekti liecina, ka Latvijā būtu jādomā par skolotāju profesionālās pilnveides atbalsta sistēmu nacionālā mērogā, lai būtu attīstāmas iespējas profesionālo pilnveidi gūt arī attālināti, piemēram, tiešsaistes kursus, lekcijās, semināros vai konferencēs. Apgalvojumu novērtējumā saistībā ar priekšlikumiem izglītības nozares turpmākajai attīstībai ir statistiski nozīmīgas atšķirības ($p < 0.05$) starp LIZDA biedriem un pārējiem respondentiem. Apgalvojumiem visbiežāk nepiekrīt LIZDA biedri, jo, vērtējot reālo situāciju, arodbiedrības pārstāvji kļūst kritiskāki.

Secinājumi un priekšlikumi *Conclusions and recommendations*

1. Pedagogi visus profesionālā atbalsta veidus (finansiālo, materiāli tehnisko, metodisko, sabiedrības) vērtē kā vienlīdz nozīmīgus. Pedagogi kopumā ir apmierināti ar profesionālo atbalstu kompetencēs balstītā izglītības satura ieviešanā.
2. Daudzu apgalvojumu novērtējumā statistiski nozīmīgas atšķirības ir starp LIZDA biedriem un pārējiem aptaujas respondentiem.
3. Izstrādājot pedagogu profesionālās pilnveidošanās mācību programmas, ir jāapzina pedagogu vajadzības nacionālajā un pašvaldību līmenī. LIZDA rosina panākt ikgadēju pedagogu profesionālās pilnveides vajadzību apzināšanu izglītības iestādes līmenī un uzskata, ka visiem pedagogiem jānodrošina vienlīdzīgas iespējas savas kvalifikācijas paaugstināšanai publiskā finansējuma ietvaros.
4. Pedagogi uzskata, ka nepieciešams pilnveidot izpratni par sociālo dialogu un pilnveidot to plānoto izglītības reformu procesā pašvaldību un nacionālajā līmenī. Eiropas Semestra procesa ietvaros veiksmīgākai Latvijas sociālo partneru sadarbībai LIZDA rosina Saeimas un pašvaldību deputātiem

- pilnveidot izpratni par sociālā dialoga nozīmi izglītības nozares politikas veidošanā.
5. Pedagogi uzskata, ka arodbiedrībai ir jāiesaistās ne tikai darba tiesību aizstāvībā, bet arī profesionālās atbalsta sistēmas un izglītības politikas veidošanā. Pedagogi uzskata, ka nacionālā līmeņa izglītības politikas mērķi (reformas) tiek realizētas, neieklausoties pedagogu viedoklī, kā arī netiek apzinātas pedagogu vajadzības reformu kvalitatīvai ieviešanai.
 6. Kā nozīmīgākos izaicinājumus nacionālajā līmenī LIZDA akcentē, pirmkārt, pozitīvas attieksmes veidošanu pret pedagoga profesiju sabiedrībā, otrkārt, sociālā dialoga nozīmīguma stiprināšanu starp sociālajiem partneriem izglītības nozarē lēmējvaras un izpildvaras līmenī un, treškārt, pedagogu profesionālās pilnveides labas prakses popularizēšanu.
 7. Pašvaldības līmenī LIZDA rosina vienota metodiskā atbalsta dienesta izveidošanu katrā pašvaldībā, akcentējot Izglītības pārvalžu metodiskā darba profesionalitātes pilnveidošanu.

Summary

Many studies have shown that teachers' professional organisations such as trade unions play an important role in the promotion of teachers' rights, equality in the labour market and support during the reforms of the educational system. The unions are involved also in process of teacher professional development which in turn have positive impact on the performance of learners. Trade unions offer information, courses and seminars to educators, engage in discussions with the management of educational institutions and policy makers at both local and national level, addressing school funding and remuneration issues, clarifying the needs of teachers in the field of professional development and encouraging the necessary measures to implement the development of the support system.

In general, the teachers positively assessed the support for the introduction of new competence-based educational content they had received in their education institutions. Nearly a third of respondents denied that professional development programmes were designed to identify the needs of teachers at national level. Only 44% could confirm that their educational establishment offers mentor support to novice teachers. A more critical assessment was received regarding the available support for inclusive education, which is one of the topicalities in the Latvian education system. In general, more than a third indicates that teachers do not receive the necessary support in this area: the necessary infrastructure is not provided; there is a lack of provision with special means of training to integrate students with special needs. More than half of the respondents acknowledged that local government members have a weak understanding of the educational process and this hampers the work of the school leaders. Like other educators, heads of educational establishments are experiencing burn-out syndrome.

The teachers unions play a key role in the context of social dialogue, not only in defending teachers' labour rights. More than 80% of the respondents believed that the

union should also participate in the process of developing education policy and focus on issues of teacher professional support. 57% of those surveyed said the union was trying to investigate the teacher's professional development needs. In the context of social dialogue, it is important that three-fourths of the teachers surveyed believe that there is a gap between political debate and what educators face in practice in the reform process.

The study shows that more than half of the educators surveyed believed that there is no awareness of teacher needs for the qualitative implementation of reforms and that teachers' views were not respected. In the framework of the European Semester process, the need for training of deputies of both municipal and national level on issues of social dialogue has been stressed.

Two-thirds of the teachers surveyed believe that the organization of methodological work should be carried out equally at both national and local level and are interested in identifying foreign best practices related to the provision of competence-based education. These measures can also be partly implemented in cooperation with the trade union in the framework of various projects. There should also be room for further distance development, such as online courses, lectures, seminars or conferences.

Literatūra References

- Bechter, B., Brandl, B., & Prosser, T. (2017). Engagement in European social dialogue: an investigation into the role of social partner structural capacity. *Industrial Relations Journal*, 48(4), 365–382.
- European Commission (2018a). *European Semester: Assessment of progress on structural reforms, prevention and correction of macroeconomic imbalances, and results of in - depth reviews under Regulation* (EU) No 1176/2011. Country Report Latvia 2018. Retrieved from https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2018-european-semester-country-report-latvia-en_1.pdf
- European Union (2018b). *Teachers and trainers matter. How to support them in high-performance apprenticeships and work-based learning. 12 policy pointers*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Retrieved from <http://ec.europa.eu/social/publications>
- Ironside, M., Seifert, R., & Sinclair, J. (1997). Teacher union responses to education reforms: job regulation and the enforced growth of informality. *Industrial Relations Journal*, 28(2), 120-135.
- Mizala, A., & Schneider, B.R. (2014). Negotiating education reform: teacher evaluations and incentives in Chile (1990–2010). *Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions*, 27(1), 87-109.
- Noteikumi par pedagogiem nepieciešamo izglītību un profesionālo kvalifikāciju un pedagogu profesionālās kompetences pilnveides kārtību. Nr. 569 (2018). Retrieved from <https://likumi.lv/ta/id/301572-noteikumi-par-pedagogiem-nepieciešamo-izglitibu-un-profesionalo-kvalifikaciju-un-pedagogu-profesionalas-kompetences-pilnveides>
- Quinn, M. (2004). Trade Unions, Gender and Claims under Irish Employment Equality Legislation. *Gender, Work and Organization*, 11(6), 648-667.

- Roberts, D.L., & Allen, J.P. (2015). Exploring ethical issues associated with using online surveys in educational research. *Educational Research and Evaluation*, 21(2), 95-108. DOI: 10.1080/13803611.2015.1024421
- Toepoel, V. (2015). *Doing surveys online*. London: Sage Publications.
- Vachon, E.T., & Ma, (Kuo-Hsun) J. (2015). Bargaining for Success: Examining the Relationship Between Teacher Unions and Student Achievement. *Sociological Forum*, 30(2), 391-414. DOI: 10.1111/socf.12168
- Weber, T. (2018). *European sectoral social partners in education striving for sustainable influence on European education policy building through successful social dialogue*. The ESSDE capacity building project III. ICF Consulting Services Ltd. Retrieved from https://www.csee-etuce.org/images/attachments/03.RP_ESSDEIII.pdf